

Рекомендації педагогам щодо формування особистісної мотивації до навчання

Особистісна мотивація є важливою умовою успішного навчання. Але як бути, якщо вона відсутня, а єдиним привабливим моментом шкільного життя є довгоочікувана перерва або весела прогулянка? Багато хто з учителів вважає, що, сформувавши у дитини «необхідний» мотив, можна домогтися високих результатів і таким чином вирішити багато навчальних проблем.

І все ж уявлення про те, що можна ззовні сформувати мотив, є помилковим. «Мотив – складне психологічне утворення, яке має вибудувати сам суб'єкт». Учитель може лише сприяти цьому процесу. Для цього як вчителям, так і батькам необхідно дотримуватися таких вимог:

1. За можливості скасувати нагороди і призи за правильно виконанні завдання, обмежуючись лише оцінюванням та похвалою.
2. Якомога менше використовувати на уроках ситуацію змагання. Краще привчати дитину до аналізу і порівняння своїх особистих результатів та досягнень. Ситуацію змагання можна переключити на ігрові види діяльності.
3. Намагатися не нав'язувати навчальної мети «зверху». Спільна робота з дитиною стосовно вироблення мети і завдань може виявитися значно ефективнішою.
4. Необхідно пам'ятати й про те, що покарання за неправильне вирішення навчальних завдань є найостаннішим і найменш ефективним заходом, який завжди викликає негативні емоції й негативно впливає на ставлення дитини до навчання.
5. Намагатися уникати встановлення часових обмежень там, де це можливо, тому що це не лише пригнічує розвиток творчості, а й перешкоджає розвитку внутрішньої мотивації.
6. Стежити за тим, щоб навчальні завдання не лише відповідали віковим обмеженням, а й мали рівень оптимальної складності (посильні завдання), сприяли виявленню майстерності та компетентності дитини. Регулювати рівень складності завдань, щоразу підвищуючи її. (створення ситуації успіху)
7. Надавати дитині право вибору навчального завдання, не обмежуючи при цьому її свободи.
8. Бажано підбирати навчальні завдання з елементом новизни та непередбачуваності, що сприяє формуванню внутрішнього інтересу під час його виконання.

Учні із зовнішньою мотивацією, як правило, не одержують задоволення від подолання труднощів під час вирішення навчальних завдань. Тому такі діти обирають простіші завдання й виконують лише те, що необхідно для одержання підкріплення. В умовах школи таким підкріпленням найчастіше є оцінка вчителя, вдома – винагорода, подарунок, похвала.

Відсутність внутрішнього стимулу сприяє зростанню напруження, зменшенню спонтанності, що справляє пригнічуючу дію на креативність дитини, тоді як наявність внутрішніх мотивацій сприяє виявленню безпосередності, оригінальності, зростання креативності та творчості.

Для підвищення мотивації учнів пропоную:

- забезпечити в учнів відчуття просування вперед, переживання успіху в діяльності, для чого необхідно правильно підбирати рівень складності завдань і заслужено оцінювати результат діяльності;
- використовувати всі можливості навчального матеріалу для того, щоб зацікавити учнів, ставити проблеми, активізувати самостійне мислення;
- організувати співробітництво учнів на уроці, взаємодопомогу, позитивне ставлення класу до предмета і навчання в цілому;
- самому правильно формувати стосунки з учнями, бути зацікавленим у їхніх успіхах, мати авторитет;
- бачити індивідуальність кожного учня, мотивувати кожного, спираючись на вже наявні в учня мотиви;
- деяких учнів доводиться змушувати вчитися, постійно заохочувати чи карати, залучати батьків для спільного контролю.

Умови формування навчальної мотивації учнів:

- створення умов для самопізнання;
- розвиток уміння вступати в діалог з навколишнім світом;
- удосконалювання способів здобування знань;
- створення активного пізнавального діяльного середовища;
- оволодіння контрольними-оцінними діями;
- застосування методів теоретичного й творчого мислення;
- формування культури розумової праці.

Як сприяти саморозвитку учнів

Пам'ятка для педагогів

1. Оцінювати реальні можливості учнів, рівень їхньої підготовки. Здійснювати індивідуальний підхід у керівництві саморозвитком.

2. Кількісний та якісний аналіз рівня навчальних досягнень з кожної предметної теми допоможе дати за необхідності рекомендації кожному учневі щодо корекції знань, стимулювати так звану ближню мету саморозвитку – ліквідацію прогалин.

3. Учням, що мають утруднення в самостійному визначенні особистих проблем, пропонувати чіткий алгоритм, виконання покрокових дій щодо корекції з наданням конкретних рекомендацій: що саме потрібно вивчити, які джерела інформації при цьому можна використати, які практичні заняття, вправи, досліді, задачі, завдання виконати для розвитку вміння застосовувати набуті знання в стандартних і нестандартних ситуаціях.

4. Учням з низькою готовністю до здійснення саморозвитку пізнавальної діяльності необхідно надавати конкретнішу інформацію про можливості здійснення діяльності, можливо, навіть вказувати на сторінки тих чи інших джерел, які потрібно опрацювати. При цьому давати гімназістам можливість вибору завдань, способів діяльності з переліку запропонованих.

5. Саморозвиток виникає тоді, коли учень на основі знань і вмінь, отриманих у процесі навчання та виховання виявляє недостатність наявних знань для вирішення певної проблеми. Отже, необхідно створювати саме такі ситуації, які спонукають учня до самостійного пошуку вирішення проблем, розвивають його ініціативу звернення до додаткових джерел пізнавальної інформації, формують його самостійність. Діяльність школярів переходить на рівень самоорганізації і саморегуляції.

6. Проблема управління пізнавальною діяльністю учнів слід розв'язувати так, щоб школяр був не об'єктом, а суб'єктом навчання і виховання.

Практичний психолог:

Гарасим Г.В.